

Looduse taastamise kava kaasamiseminar

19.01.2026, Kliimaministeerium

Kokkuvõtte agroökosüsteemide mullastiku teemalisest arutelust

Agroökosüsteemide elurikkuse arutelu toimus kahes grupis (üks veebis ja üks kohapeal). Kaasamiseminaril keskenduti järgmistele küsimustele:

- **Mis on põllumuldade vaatest kõige olulisem (vajalik ja vältimatu) ja millega peaks looduse taastamise kavas tegelema?**

Eesmärk: kaardistada, millised vajadused ja väljakutsed on osapoolte hinnangul kõige kriitilisemad ning milline on valmisolek muutusteks.

- **Kuidas saavutada vajalikud muutused põllumuldade seisundis?**

Eesmärk: koguda praktilisi ideid ja hinnanguid, millised lahendused toimivad, kelle roll on määrav ja mis on kitsaskohad.

Arutelul kogutud ettepanekud¹:

Üldine visioon ja strateegia

Enim esinenud sõnumid:

- Mullatervis on agroökosüsteemide toimimise ja kestliku toidutootmise keskne alus.
- Mulla elurikkus ja süsiniku sidumine vajavad strateegilist ja pikaajalist käsitlemist.
- Mulla seisundi paranemine on ajamahukas ning eeldab järjepidevaid poliitikalikuid.

Enim esinenud ettepanekud:

- Tõsta mullastik selgelt esile LTK rakendamise strateegilistes eesmärkides.
- Sõnastada eri mullatüüpide jaoks soovitatav (Corg) sihtseisund.
- Arvestada eesmärkide seadmisel mulla reageerimise ajanihet.

Riiklikud toetus- ja poliitikamehhanismid

Enim esinenud sõnumid:

- Mullaga seotud meetmed peavad olema paindlikud ja tootjale majanduslikult teostatavad.
- Toetused peaksid soodustama pikaajalist mullatervise paranemist.

---

¹ Kokkuvõtte annab ülevaate kaasamiseminaril toimunud aruteludes kõlanud mõtetest. Tegemist on osalejate arvamuste ja hinnangute koondiga, mida ei ole eraldi üle vaadatud ega käsitleta lõplike otsustena. Kogutud ideed ja ettepanekud on sisendiks edasistele aruteludele ning võivad täpsustuda.

- Ühetaolised meetmed ei sobi kõigile mullatüüpidele, piirkondadele ja tootmisviisidele.

Enim esinenud ettepanekud:

- Siduda toetused mulla seisundi paranemisega (nt orgaanilise aine/Corg varu kasv).
- Luua üleminekumeetmed mullasõbralikumatele praktikatele.
- Rakendada piirkonnapõhist ja tulemuspõhist lähenemist.

Mullapraktikad ja tootmise kohandamine

Enim esinenud sõnumid:

- Keskse tähtsusega on mulla häirimise ja mulla (ehististe jm) katmise vähendamine ning mulla elurikkuse suurendamine.
- Karjatamine ja mitmekesine majandamine toetavad mulla elurikkust.
- Turvasmullad vajavad eraldi ja sihipärast käsitlust.

Enim esinenud ettepanekud:

- Soodustada talvist taimkatet ja vältida taimikuta nn paljast mulda.
- Toetada karjatamist ja püsirohumaade osakaalu suurendamist.
- Rakendada turvasmuldadel eelkõige nende püsirohumaaks viimist ning märjutamist või märgalaviljelust vastavalt kohalikele spetsiifilistele oludele .

Maastik ja horisontaalne vaade

Enim esinenud sõnumid:

- Mulla seisund on seotud ümbritsevate elupaikade ja maakasutusega.
- Piirkondlikud ja ajaloolised eripärad mõjutavad mulla toimimist.
- Naaberalade tegevused ja veerežiim mõjutavad mulla seisundit.

Enim esinenud ettepanekud:

- Rakendada piirkonnapõhist lähenemist mullameetmetele.
- Arvestada rendimaade ja maaomanike rolliga.
- Kaasata rohkem eri valdkondade eksperte (nt maaparandus).

Teadlikkus, koolitus ja koostöö

Enim esinenud sõnumid:

- Mullaökoloogia ei ole kõigile tootjatele ja ametnikele üheselt mõistetav.
- Ühine väärtusruum ja keel on koostöö eeltingimus.
- Praktiline teaduskoostöö on vajalik meetmete katsetamiseks.

Enim esinenud ettepanekud:

- Suurendada teadlikkust mulla toimimise kohta.
- Algatada enam demoalaseid ja praktilisi näiteid, toetada tootjate enda katsetamise initsiatiivi ning koostööd teadlaste ja tootjate vahel.
- Korraldada tootjalt-tootjale koolitusi ja põllupäevi.

Mõõdikud, seire ja andmed

Enim esinenud sõnumid:

- Ilma usaldusväärsete andmeteta ei saa hinnata mulla seisundi muutust.
- Olemasolevad andmed on osaliselt aegunud või puudulikud.
- Mõõdikud peavad kajastama tegelikku mulla seisundit.

Enim esinenud ettepanekud:

- Uuendada mullastikukaarti ja alusandmeid.
- Arendada mõõdikuid, mis hõlmavad sügavamaid mullakihte.
- Siduda seire pikaajaliste eesmärkidega.

Majanduslikud ja regulatiivsed aspektid

Enim esinenud sõnumid:

- Meetmed peavad sobituma tootja äriplaaniga.
- Liigne regulatiivne jäikus pärsib mulla taastamist.
- Usaldus tootja ja riigi vahel on keskne.
- Märgalaviljelusel puudub praegu majanduslik perspektiiv.

Enim esinenud ettepanekud:

- Vältida karistavat lähenemist ja toetada katsetamist.
- Tagada selgus ametkondade rollides ja suhtluses.
- Arvestada ilmastikust tingitud eranditega nõuete rakendamisel.

Laekunud praktilised ettepanekud

- Turvasmuldade taastamine erinevate lahenduste kaudu (püsirohumaad, märjutamine, sh märgalaviljelus, loodusele tagastamine).
- Selgitada välja, millised on kulutõhusad märgalade taastamise viisid ning märgalaviljeluse majanduslik perspektiiv.
- Selgitada välja maaparandussüsteemid või nende osad, mida ei ole mõttekas rekonstrueerida ning mis saaks taastamisesmärkide täitmisele kaasa aidata.
- Talvise taimkatte kohustuslik rakendamine ja taimikuta mulla vältimine.
- Püsirohumaade ja karjatamise eelistamine mulla elustiku ja süsiniku sidumise toetamiseks.
- Kompostimise arendamine ning komposti kvaliteedi eristamine mulla elustiku vaates.

- Mullastikukaardi ja muude alusandmete ajakohastamine enne sihttasemetest kehtestamist.
- Selged juhised ja näited tootjatele, mida tähendab LTK eesmärk konkreetsetes hektarites.
- Riigimaadel katsealade loomine mullameetmete testimiseks.
- Mulla ja kultuuri sobivuse parem arvestamine põllukultuuride valikul.
- Tulemuspõhiste mõõdikute kasutamine (nt orgaanilise süsiniku muutus), mitte ainult tegevuspõhine kontroll.
- Paindlikkus nõuetes ilmastikust, piirkonnast ja tootmisviisist tingitud erisuste arvestamiseks.
- Selged definitsioonid ja ühine arusaam mõistetest (nt mis on turvasmuld; kus ja millal rakenduvad märjutamise nõuded)
- Selge nägemus heas seisus turvasmullast (kas eesmärk on vee all olev, niiske, taimeliigirikas; milles täpselt kokku lepime).
- Ajanihked mulla muutuste puhul (teadlikkus, et meetme rakendamise ja mõõdetava tulemuse vahel võib olla pikk viide, nt C org kasv ja taime füsioloogilised muutused).
- Tootjate valmisoleku ja meelestatuse teadvustamine (leida oma huvigrupp; suunata energiat entusiastlikele tootjatele).
- Tootja vajaduste kaardistamine enne meetmete rakendamist (nt investeringutoetused, tehnika olemasolu, loomade olemasolu või soetamise võimalus)
- Usalduslik ja mittekariistav suhtlus tootjaga (ametnike ja tootjate vaheline toon, konfliktide ennetamine).
- Rendimaa piirangute teadvustamine (tootjate võimalused piiratud maaomanike ootuste ja lepingutega).
- Riigi roll katsetamise võimaldajana riigimaadel (riigimaade rent ja vabam LTK meetmete testimine).
- Ametkondade rollide selgus (tootja peab teadma, kellega suhelda; nt PRIA vs REM).
- Maakatsutav arusaam LTK eesmärkidest tootja tasandil (mida tähendab 30% või 50% eesmärk konkreetsetes hektarites).
- Ühised väärtused ja keel (tootjad hoolivad mullast, kuid ei pruugi rääkida ametnikega sama keelt; fookus kodumaisel toidul, mullal ja jätkusuutlikul Eestil).
- Optimismi ja positiivse narratiivi hoidmine (vähem virisemist, rohkem lahendustele ja võimalustele keskendumist).
- Mõjude ahelate teadvustamine (mullameetmete sotsiaalmajanduslik mõju ning seosed kliima, elurikkuse ja liigikaitse eesmärkidega).
- Maakasutuse suunamine komplekstoetuste kaudu (koos toimivad toetuste paketid).
- Vähem reeglistamist ja rohkem usaldust.
- Eri muldade jaoks eri mõõdikud (nt turvasmullad vs mineraalmullad; sama näitaja ei kirjelda kõiki).
- Selgus, mida tähendab „hea mulla seisund” eri mullatüüpide puhul.

- Mulla vee-režiimi käsitlemine keskse teemana (vesi peab mullas püsima; kuivendus ja veerežiim kui võtmeküsimus).
- Põllumajanduse ja mullakaitse seostamine maakasutuse planeerimisega (nt kuhu sobib intensiivne tootmine, kuhu mitte).
- Põllumajanduse liigse lihtsustamise kriitika (liigne standardiseerimine ei toeta mulla toimimist).
- Muldade käsitlemine elava süsteemina, mitte ainult tootmisressursina (muld kui elus kooslus).
- Tulevikku vaatav küsimus: kui ambitsioonikad oleme C-org sihtides?
- Karjatamise roll ka mineraalmuldadel, mitte ainult turvasmuldadel
- Kohalikud ja ajaloolised kasutusmustrid mulla seisundi kujundajatena